

Jerzy Duma

Słowiańskie dwuczłonowe imiona przezwiśkowe ze "Słownika nazw terenowych Pomorza Zachodniego"

Prace Językoznawcze 15/3, 5-14

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ARTYKUŁY

Jerzy Duma
Warszawa–Olsztyn

**Słowiańskie dwuczłonowe
imiona przezwiskowe ze *Słownika nazw terenowych
Pomorza Zachodniego***

**Old Slavonic compound nicknames from *Dictionary
of Field Names in Western Pomerania (Poland)***

In this article presents a semantic analysis of old Slavic compound anthroponyms of nicknamen type. They are reconstructed from field and village namens of Western Pomerania (Poland).

Słowa kluczowe: dawne złożone antroponimy słowiańskie typu przezwiskowego, motywacje semantyczne

Key words: old Slavic compound nicknames, semantic motivations

Imiona dwuczłonowe typu przezwiskowego (jak np. *Warzymiech, Polizchleb* zob. niżej w słowniku)¹ w osobowym imiennictwie słowiańskim są kategorią niejednorodną, tzn. każda z tych nazw może powstać od dwóch różnych podstaw słownictwa apelatywnego, a całość zazwyczaj określa pewne cechy człowieka lub grupy ludzi. Nie znaczy to, że przy ich tworzeniu w zakresie doboru leksyki nie występują pewne preferencje (o czym dalej w analizie semantycznej). Od podobnie skonstruowanych dwuczłonowych życzeniowych nazw osobowych² typu *Stanisław, Mirosław* (: *'stań się sławny' i *'obyś był sławny w świecie/pokoju'³) itp. różni je w zasadzie tylko funkcja. Pierwsze (tzn. przezwiskowe

¹ Pierwsze imię od *warzyć* 'gotować' i *miech* 'worek' – zapewne prześmiewczo o człowieku, który nie ma mąki lub ryb do gotowania posiłku i może tylko uwarzyć zupę z worka; drugie imię od *polizać* i *chleb* – o człowieku, który ze skąpstwa lub biedy tylko liże chleb, lecz go nie spożywa, zob. niżej p. 16 i p. 11 w nazwach osobowych rekonstruowanych z nazw miejscowości.

² Ta kategoria imion słowiańskich również nie jest jednorodna, por. zwłaszcza M. Malec: *Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych*. Wrocław 1971.

³ Por. ros. *мир* 'świat' oraz 'pokój, naród żyjący zgodnie' Vasmer II 626. Znaczenie 'zgody, spokoju' było wcześniejsze.

nazwy osobowe) – zwykle w sposób prześmiewczy – określają/opisują człowieka lub grupę ludzi, por. przezwiskowe nazwy osobowe rekonstruowane z nazw terenowych i nazw miejscowości, np. **Pačibutъ* (p. 4) lub **Glinojad(y)*⁴ (rekonstruowany z n. m. *Glinojek* zob. RospSE 91–2), **Polizchleb* (rekonstruowane z pomorskiej n. m. **Polizchleby*).

Te drugie imiona typu *Stanisław*, zwane też życzeniowymi, w różny sposób mają wyznaczyć przyszły los człowieka, np. *Miłobąd* (: *’miły bądź’), ale też *Sirobąd* (: *’sierotą zostać’⁵), *Nieznawuj* (jeśli w znaczeniu *’obyś nie znał wuja’ – bo nie był wart pamięci, choć też *’nie znał wuja, bo ten wcześniej zmarł’⁶)⁷ itp. Granica między tymi dwiema grupami nie jest ostra – zwłaszcza gdy chodzi o grupę przezwiskowych zachodniopomorskich nazw dwuczłonowych rekonstruowanych z nazw terenowych, por. niżej uwagi do n. os. **Bezblōdъ*, **Parzysław*, **Troislav-/Stroislav-*. Jest to zatem granica intencjonalna, a więc semantyczna trudna do precyzyjnego ustalenia i rekonstrukcji. Stanowi jednak podstawową linię podziału – podziału semantycznego obarczonego przez to dużym prawdopodobieństwem błędu.

Ze względu na znaczenie dwuczłonowe imiona przezwiskowe typu *Warzymiech*, *Kosobud* itp. bliskie są jednoczłonowym imionom przezwiskowym – realizują podobną funkcję przeniesienia cechy/atrybutu na osobę w procesie onimizacji: *głowa* > n. os. *Głowa*; *mądry* > n. os. *Mądry* itp., choć ich oparcie w warstwie złożonych apelatywów jest zwykle problematyczne, np. **Warzymiech* : ap. **warzymiech*, **Mąkowar* : ap. **mąkowar*. Do ustalenia pozostaje potencjalny wpływ niewątpliwie archaicznych życzeniowych imion typu *Stanisław* na rozwijanie się przezwiskowych imion osobowych nie tylko na Pomorzu Zachodnim.

Zgromadzone w dwóch tomach *Słownika*⁸ nazwy terenowe Pomorza Zachodniego, w których odkryć można jakieś elementy słowiańskie, w swej podstawie często zawierają – zwykle w formie mocno zgermanizowanej – różne

⁴ St. Rospond przy rekonstrukcji tego przezwiska podaje jeszcze czeskie *Kotojedy*, *Kozojedy*, dodając, że „*Glinojad* było żartobliwym i poniekąd złośliwym przezwiskiem” RospSE 92 tych, którzy **jedzą glinę* lub **żyją na gliniastych glebach* lub **tych, którzy wypiekają gliniaste (złe) pieczywo* itp. Każda z tych nazw otwiera zwykle kilka możliwości interpretacyjnych.

⁵ Ps. **sirъ* ‘samotny, opuszczony, osierocony’ por. BER VI 699 z polską zmianą **ir* > *er*. Może to być imię dane „na przekór” przewrotności losu – losu, który może złośliwie nie spełniać pozytywnych życzeń w imieniu zawartych.

⁶ Podobne jest ono do innych imion „rodzinnych” z prefiksem *bez-*, jak *B(i)ezdziad*, *B(i)estryj* (z recenzji prof. Edwarda Brezy).

⁷ Możliwe są inne semantyczne motywacje tych imion. Nie są one jednak przedmiotem szczegółowej analizy w tym artykule.

⁸ Materiał pochodzi ze *Słownika*, którego pierwszy tom autorstwa Ewy Rzetelskiej-Feleszko i Jerzego Dumy: *Nazwy terenowe Pomorza Zachodniego zawierające elementy słowiańskie*. T. I, A–O. SOW. Warszawa, ukazał się w roku 2008, zaś tom drugi tychże autorów *Q–Ż* ukaze się drukiem w roku 2013.

imiona słowiańskie. Imiona dwuczłonowe przezwiskowe stanowią ich znikomą część. Stanowią jednak typ na tyle wyrazisty, by zwrócić na siebie uwagę badaczy imiennictwa słowiańskiego. Dlatego zostaną one skonfrontowane z podobnymi imionami tkwiącymi w pomorskich nazwach miejscowości⁹ oraz podobnymi nazwami ze *Słownika staropolskich nazw osobowych* (SSNO), ze *Słownika nazwisk współcześnie w Polsce używanych* (SNW) i ze słowiańskimi nazwami osobowymi występującymi w niemieckich średniowiecznych dokumentach Gerharda Schlimperta (Schlimpert)¹⁰. Poniżej w dwóch oddzielnych grupach podaję dwuczłonowe nazwy osobowe typu przezwiskowego rekonstruowane z nazw terenowych i z nazw miejscowości Pomorza Zachodniego.

1. Dwuczłonowe nazwy osobowe rekonstruowane z nazw terenowych

1. ***Bezblōdъ** nieznany charakter obiektu, może wybudowanie k. m. Czarnogłowy na wsch. od m. Przybiernów 9: *Bäsblant* HK – może od n. os. **Bezblōdъ*, por. pol. n. os. *Biezdziad*, *Biezgrosz*, *Biezpraw* itp. SSNO (zob. też przyp. 5). Nazwa może być również interpretowana jako tzw. życzeniowa – ‘obyś nigdy nie błądził, grzeszył, zszedł na złą, nieprawą stronę życia’.
2. ***Дѣвѣлицько** pole k. m. Wołczkowo na pn.z. od Szczecina 23: *campum... Dvelciko* 1219 Dre I 90 – zapewne od jakiejś n. os. **Dwieliczko* : **Dwielica* ‘człowiek o dwóch obliczach’, por. n. os. *Dwazelaza* SSNO.
3. ***Mōkovary** dolina k. m. Nieżyn na pd.w. od Byszewa 58: *Wendisch Manceuare* 1294 PU III 221, LorH 70 – I cz. od niem. określenia *wendisch* ‘słowiański’; II cz. od n. os. **Mąkowar* w pl. (: *mąka* i *warzyć*). Była to zapewne tzw. rodowa nazwa jakiejś osady.
4. ***Pačibutъ** nieznany charakter obiektu, może zagroda k. m. Nieckowo na pn.w. od Potęgowia 86: *der Patzebutt* HK – może od przezwiskowej n. os. **Paczybut* (może : *paczyć* ‘wykrzywiać, wyginać’) i *but* ‘but’. Mniej pewne pochodzenie litewskie, por. n. os. pol. *Paczobut*, biał. *Пачабыт* i lit. *Pačėbutas* LPŽ II 361. Rymut NP II 259 stwierdza wprost: pol. *Poczobut* od lit. *Pōčobutas*, *Počėbutis*, *Pačėbutas*, ale litewskiego nazwiska nie objaśnia. Najmniej prawdopodobne byłoby łączenie tej nazwy ze słowiańskim modelem „życzeniowym”: w I części od przysłówka **pacze* ‘bardziej’ i **bud-* : *budzić*

⁹ Na podstawie opracowań: E. Rzetelska-Feleszko, J. Duma: *Dawne słowiańskie nazwy miejscowe Pomorza Środkowego*. Wrocław 1985 (PŚ) i tychże: *Dawne słowiańskie nazwy miejscowe Pomorza Szczecińskiego*. SOW. Warszawa 1991 (PSz).

¹⁰ W innych dostępnych mi źródłach, np. w czeskim – J. Svoboda: *Staročeská osobní jména a naše příjmení*. Praha 1964, bułgarskim – Н. Ковачев: *Честотно-etimологичен речник на личните имена*. Велико Търново 1995 nie znalazłem podobnych do zachodniopomorskich form dwuczłonowych imion przezwiskowych. Materiał z monografii Pomorza Gdańskiego różnych autorów (PMT) wymaga konfrontatywnego opracowania.

- por. Malec 1971: 101 (przy haśle *Pakosław*) i Malec 1971: 65 (przy haśle *Chociebał* i *Nasiebał*). Pierwszy człon tego imienia nie znajduje analogii w imiennictwie litewskim (LPŽ).
5. ***Parislav(er B.)** wzgórze na zach. od m. Modrolas na pn.z. od Tychowa 64: *Partzlaffer B.* 1780 MpSchm 15, *Patzlaffberg* HK – I cz. od n. os. **Parzysław*, por. *Parzydąb*, *Parzynos* SSNO. Imię jednak w II części nawiązuje do form imion tzw. życzeniowych, gdzie drugim członem bardzo często jest **-sław*. Pierwsza część może być związana z *parznąć* ‘zanieczyszczać’ BrSE 397, a nie z *parzyć* : *para*, suf. niem. *-er*; II cz. niem. *Berg* ‘wzgórze’. Zapis z HK zniekształcony.
 6. ***Sinobarzъѣ *Lqđъ** nazwa drogi leśnej k. m. Gardna Wielka i Smołdzino: *Cinobārhi lāt* LorS II 1467 – I cz. to przymiotnik odmiany złożonej od baśniowej n. os. *Sinobrody* (z pom. rozwojem **tārt > tart*), suf. **-jъ*; II cz. od ap. *lqđ*. W nagłosie afrykacyzacja **S-* na *C-*. Por. też nazwisko *Sinianoga* SNW VIII 422 typu przezwiskowego.
 7. ***Skotъkojěđъ** zapewne zagroda w m. Wierzchocino na pd.w. od Gardny Wielkiej 83: *Skotkojat* HK, RzFk – od n. os. przezwiskowej **Skotkojad*, a ta złożona w I cz. z demin. **skotk* : *skot* ‘bydło’, interfiks *-o-* i w II cz. *jad* : *jadać*, *jeść*.
 8. ***Sos(o)war-** nieznany charakter obiektu k. m. Włynkowo na pn. od Słupska 79: *Sösswaure* RzFk – I cz. od *sos*; II cz. od *warzyć*. Była to chyba nazwa przezwiskowa oznaczająca ludzi lubiących warzyć sosy.
 9. ***Triděl-(fritz)** nieznany charakter obiektu k. m. Stare Leśno na pd.z. od Polic 11: *Triddelfritz* HK – zapewne nazwa złożona: I i II cz. może być odczytana jako *trzy działły* ‘trzy działki pola’ lub zawiera jakąś nazwę osobową **Trzydział*, por. n. os. *Trzyhubka*, *Trzy Jaja* SSNO; III cz. to zapewne niem. imię *Fritz* Duden 259.
 10. ***Trojislav(wiese)** lub ***Stroislav(wiese)** łąka k. m. Karnieszewice na pn.w. od Koszalina 62: *Trutzlaffwiese* RzFk – I cz. zapewne od n. os. **Troisław* por. n. os. *Trojdzień* SSNO oraz *troić* ‘potrajać, mnożyć przez trzy’; II cz. niem. *Wiese* ‘łąka’. Jeśli rekonstruować imię z nagłosowym **S-* (które w grupie spółgłosek mogło zostać pominięte), to imię byłoby życzeniowe.

Zamieszczone wyżej przezwiskowe dwuczłonowe nazwy osobowe tkwiące w nazwach terenowych nie znajdują kontynuacji w nazwiskach polskich (zob. NP, SNW, SSNO).

Z krótkiego zestawienia tych nazw wynika, że przezwiskowe imiona rzadko odnaleźć można w pomorskich nazwach terenowych – zaledwie dziesięć nazw. W XIII w. zostały zapisane dwie nazwy (2, 3), w XVIII w. – jedna nazwa (5), zaś na początku XX wieku – 7 nazw (1, 4, 6, 7, 8, 9, 10).

2. Dwuczłonowe nazwy osobowe rekonstruowane z nazw miejscowości

Częstsze na Pomorzu Zachodnim są przezwiskowe dwuczłonowe nazwy osobowe w nazwach miejscowości. Mają one tutaj zwykle starszą dokumentację źródłową.

1. ***Bělokur-** na podstawie n. m. *Bialcur* 1224 PŚ 180 dziś Białokury na pd. z. od Siemyśla koło Kołobrzegu – od n. os./przezwiska **Bělokur(ь)*, por. *Białokur* SSNO (: *biała* tu chyba ‘jasna, gotowana’ i *kura*, zob. niżej **Dymokur-*). Por. nazwisko *Białokur* SNW I 284.
2. ***Bělovas-** na podstawie n. m. *Baluanntz* 1479 PŚ 180 (wcześniej *de Welewanz* 1243), dziś Białowąs na pd.z. od Krosina koło Połczyna – od n. os./przezwiska *Białowąs* SSNO (: *biały* ‘jasny, siwy’ i *was*). Por. nazwisko *Białowąs* SNW I 286.
3. ***Č̣noglov-** na podstawie zapisów n. m. *Sargelow* 1618, *Zerneglaw* 1628 PSz 118, dziś Czarnogłowy na wsch. od Przybiernowa – od n. os./przezwiska **Czarnagłowa*. Por. nazwisko *Czarnogłowski* SNW II 258 (jeśli nie od jakiejś nazwy miejscowości).
4. ***Č̣novqs-** na podstawie n. m. *tho Czarnowantze* 1523 PŚ 181 dziś Czarnowąsy na pd. od Rogowa koło Białogardu – od n. os./przezwiska *Czarnowąs* SSNO. Por. nazwisko *Czarnowąs* SNW II 259.
5. ***Dymokur-** na podstawie n. m. *Dymmekur* 1486 PŚ 181 dziś Dzieciotłowo na pn. od m. Mieszalki koło Bobolic – od n. os./przezwiska **Dymokur* (: *dymić* może w znaczeniu ‘wędzić, odymiać?’) por. wyżej **Bělokur-*. Por. też nazwisko *Dymkura* SNW II 607.
6. ***Golonog-, *Gołjъnog-** na podstawie *Golinog* 1218–33, *Golenoge* 1248 dziś Goleniów PSz 118 – od n. os./przezwiska **Gołynóg, *Gołonóg*, por. *Gołobuta* i *Żółtonóg* SSNO. Por. też nazwisko *Golonóg* SNW III 428.
7. ***Kosobud-** na podstawie n. m. *zcu Kosbude* 1362 PŚ 184, *Vw. Kottzbude* 1780 dziś Kosobudy na pn.w. od m. Linowo koło Drawska Pomorskiego – od n. os./przezwiska *Kosobud-* (: *kosy* m.in. ‘krzywy, pochylony’ i *buda* ‘licha chałupa’¹¹ – lub *bud-/*bōd-* : *być* – wtedy byłaby to przekorna nazwa życząca). Por. też nazwisko *Kosobud* SNW V 189.

¹¹ W języku polskim i w innych językach słowiańskich istnieje sporo złożen typu *kosodzioby* ‘krzywodzioby’, *kosonogi* ‘koślawy’, *kosogór* ‘zbocze góry, pagórka’ SW, ukr. *косокуї* ‘o krzywym, złym spojrzeniu, krzywych oczach’ – *Словник української мови*. T. IV. Kijów 1973, s. 307. Z tego względu motywację tzw. przezwiskową daję na pierwszym miejscu. W piątym tomie NMP s. 169–170 n. os. *Kosobud* (od której n. m. *Kosobudy*) w pl. ma rekonstruowane warianty motywacji przezwiskowej: *‘ludzie, którzy budzili wieś klepaniem kos’ lub *‘budzili kosy (ptaki), tzn. bardzo wcześnie wstawali’ i in.

8. ***Kurozweč-** na podstawie n. m. *Corozvantz* 1305 PŚ 185 dziś Kurozweč koło Koszalina – od n. os./przezwiseka *Kurozweki* SSNO (: *kura* i *dźwięk*, *dźwięczeń* – byliby to ludzie wydający dźwięki podobne do kur, wabiący kury).
9. ***Ostrobard-** na podstawie n. m. *Wusterbarde* 1456 PŚ 187 dziś Ostre Bardo na pd.w. od Bolkowa koło Połczyna – od n. os./przezwiseka **Ostrobard* (: *ostr*a i pom. **barda* ‘broda’). Por. też imię *Ostrobod* Schlimpert 97 (w drugiej części od *bóśc*, *bodę*).
10. ***Pariglov-** na podstawie zapisu *Pariglow* 1240 (później *Pargow* 1240) PSz 121, dziś Pargowo na pn.z. od Gryfina – od n. os./przezwiseka *Parzygłowa* SSNO. Por. nazwisko *Parzygnat* SNW VII 209.
11. ***Poliz̃, xleb-** na podstawie n. m. *Polischlebe* 1435–6 PŚ dziś Półchleb na pn.w. od m. Słonowice koło Świdwina – od n. os./przezwiseka **Poliz̃chleb* (: *lizać* i *chleb*).
12. ***Potrikolc-** na podstawie n. m. *Putrecolze* 1276 PŚ dziś zaginiona na zach. od Karlina – od n. os./przezwiseka **Potrzykolec* (: *po trzy* + *kolec* m.in. ‘kij przy wycierzu do przytwierdzania go na dnie wody’, ‘szpica metalowa u sprzączki’, ‘rodzaj szydła’ SW; *kolce* ‘obrączka, kółko metalowe, ogniwo koleczugi’ SW).
13. ***Rëpoglov-** na podstawie zapisu n. m. *Repeglouue* 1255 dziś zaginiona koło Szczecina PSz 122 – od n. os./przezwiseka **Rzepogłowa* z I częścią od *rzepa*, por. *Brzozogłowy*, *Krzywogłowy* SSNO.
14. ***Rybokart-** na podstawie zapisów *Ribbekard* 1447, *Ribbekarth* 1467 PSz 122 dziś Rybokarty na zach. od Gryfic – od n. os./przezwiseka **Rybokart* : *ryba* i *krócić* ‘poskramiać’ (z pom. *tart*).
15. ***Triglov-** na podstawie n. m. *Trighelowe* 1297 dziś Trzygłów na pd.z. od Gryfic PSz 123–4 – od n. os./przezwiseka **Trzygłowy* lub od nazwy słowiańskiego bóstwa pogańskiego *Trzygłów*.
16. ***Varimëx-** na podstawie zapisu n. m. *Warrimich* 1220 dziś zaginiona na pd.z. od Szczecina – od n. os./przezwiseka **Warzymiech* : *warzyć* ‘gotować’ i *miech* ‘woreczek, zwykle skórzany’, także ‘danina uiszczana przez rybaków w rybach’ PSz 124. Po uiszczeniu tej daniny pozostawał tylko *miech* – worek do ugotowania zupy.

Większość tych nazw osobowych znajduje mniej lub bardziej zbliżone analogie w imiennictwie zawartym w SSNO i SNW.

Jak wynika z tego zestawienia, nazw miejscowych pochodzących od dwuczłonowych przezwiskowych nazw osobowych jest na obszarze Pomorza Zachodniego nieco więcej niż nazw terenowych i mają one starsze poświadczenia: w XIII w. – 7 nazw (1, 6, 11, 12, 13, 15, 16); XIV w. – 2 nazwy (7, 8); XV w. – 5 (2, 5, 9, 10, 14); XVI w. – jedną (4); XVII w. – jedną (3); razem 16 nazw.

W późniejszym okresie (od XVIII w.) nie odnotowano na Pomorzu powstawania nowych nazw miejscowych tego typu. Występują one na terenie Pomorza Szcecińskiego i Pomorza Środkowego, tworząc wyspowo stosunkowo zwarte ugrupowania. Czasami zauważyć można swoiste pary nazw utworzonych z semantycznie przeciwstawnych elementów: *Białowąs* : *Czarnowąs* (kwadrat p. 2 i 4); *Białokur* : *Dymokur* (p. 1 i 5) – jeśli od *dymić* – *‘wędzić, czynić ciemnym’. W pierwszym wypadku niewielka odległość geograficzna pozwala się domyślać rzeczywistej antynomii pierwszego członu *biały-* : *czarny-*, podczas gdy w parze drugiej – z powodu geograficznego oddalenia – takie przeciwstawienie członu pierwszego *biał-o-* : *dym-o-* jest trudniejsze do zaakceptowania. Zwraca też uwagę aż trzykrotne powtórzenie w pierwszym lub drugim członie złożenia wyrazu *kur(a)* (p. 1, 5, 8) na terenie Pomorza Środkowego.

Najczęściej członem prześmiewczego złożenia jest jakaś część ciała: np. *lice* (n. t. p. 2), *broda* (n. t. p. 6, n. m. p. 9), *wąsy* (n. m. p. 2, 4), *noga* (n. m. p. 6) oraz aż czterokrotne członu *głowa* (n. m. p. 3, 12, 13 i 15). Ważny jest też sposób odżywiania się: n. ter. **Mąkowar-* (n. t. p. 3), **Skotkojad-* (n. t. p. 7), **Sosowar-* (n. t. p. 8), **Polizchleb-* (n. m. p. 10) i zapewne **Warzymiech* (n. m. p. 16). Ważny był też wygląd człowieka, określenia odnoszące się do szczegółów ubioru, miejsca zamieszkania: **Kosobud-* (n. t. p. 7), **Paczybut* (n. t. p. 4), jak też sposobu zachowania się, cech charakteru: **Bezbląd-* (n. t. p. 1), **Kurozwęcz-* (n. m. p. 8), **Parzygłowa* (n. m. p. 10), **Rybokart-* (n. m. p. 14).

Przezwiskowe dwuczłonowe nazwy osobowe rekonstruowane z nazw miejscowych zwykle mają starszą dokumentację i budzą mniej wątpliwości etymologicznych.

W później na ogół poświadczonych nazwach terenowych od przezwiskowych nazw osobowych (zob. kółka na mapie) taka sytuacja się nie powtarza. Wykazują one większą różnorodność semantyczną i są mniej jednoznaczne w interpretacji. Ich geograficzne rozproszenie również nie pozwala na skonstruowanie między nimi semantycznych korelacji.

Warstwa zachodniopomorskich mikrotoponimów w istotny sposób uzupełnia informacje językowe o dawnych dwuczłonowych imionach osobowych typu przezwiskowego. Jest to jednak warstwa nie tak jednorodna, jak ta, która tkwi w nazwach miejscowości. Obok bowiem jednoznacznych w interpretacji dwuczłonowych nazw przezwiskowych typu **Sosowar*, **Mąkowar*, **Dwieliczko*, **Skotkojad* itp. mamy formy mieszane typu **Parzysław*, **Troisław* z członem *-sław* typowym dla tzw. życzeniowych dwuczłonowych nazw osobowych, formy dwuznaczne typu **Paczybut*, **Trzydział*, **Bezbląd* oraz imię przejęte ze świata baśni **Sinobrody* (morderca żon z baśni Charles’a Perraulta i braci Grimm). Geograficznie wypełniają one pustkę tego typu formacji, jaką zauważyć można na terenie Pomorza Słupskiego, gdzie nie sięgają dwuczłonowe nazwy osobowe typu przezwiskowego tkwiące w podstawach nazw miejscowości.

Skróty literatury

- BER – *Български етимологичен речник*. T. VI. Sofia 2002.
- LPŽ – *Lietuvių pavardžių žodynas*. T. I–II. Wyd. Lietuvos TSR Mokslų kalbos ir literatūros institutas. „Mokslas”. Vilnius 1985–1989.
- Malec 1971 – M. Malec: *Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych*. Wrocław.
- NMP – *Nazwy miejscowe Polski. Historia. Pochodzenie. Zmiany*. Pod red. K. Rymuta. T. I i n., Kraków 1996 i n.
- NP – K. Rymut: *Nazwiska Polaków*. T. I–II. Kraków 1999–2001.
- PMT – Pomorskie monografie toponomastyczne. T. I – E. Breza: *Toponimia powiatu kościerskiego*. Gdańsk 1974. Z serii PMT dwa tomy odnoszą się bezpośrednio do opisywanego przez nas obszaru. Są to monografie A. Belchnerowskiej: *Toponimia byłych powiatów kołobrzeskiego i koszalińskiego* (Gdańsk 1995) oraz W. Iwickiego: *Toponimia byłego powiatu słupskiego* (Gdańsk 1995). Z pobliskiego obszaru kaszubskiego pod kierunkiem prof. Huberta Górnowicza z Uniwersytetu Gdańskiego napisane zostały m.in. rozprawy doktorskie Krystyny Makowskiej: *Toponimia powiatu kartuskiego* i Mirosławy Michalczyk-Haxa: *Toponimia powiatu lęborskiego* (dotąd niewydane). Pod kierunkiem prof. Aleksandry Belchnerowskiej na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu powstała praca Andrzeja Chłodzińskiego: *Toponimia powiatu białogardzkiego*, a pod jej kierunkiem na Uniwersytecie Gdańskim obronione zostały doktoraty Bożeny Stramek: *Toponimia powiatu stargardzkiego* i Beaty Afeltowicz: *Nazwy miejscowe powiatów łobeskiego i nowogardzkiego*, z czego *Nazwy miejscowe powiatu łobeskiego* wyjdą w Wydawnictwie Uniwersytetu Szczecińskiego. Obszerniejsze omówienie dorobku onomastycznego z obszaru Pomorza zamieścił prof. Edward Breza: *Badania onomastyczne*. [W:] *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*. Pod red. J. Maćkiewicz, E. Rogowskiej-Cybulskiej, J. Tredera. Gdańsk 2006, s. 72–93.
- PŚ – E. Rzetelska-Feleszko, J. Duma: *Dawne słowiańskie nazwy miejscowe Pomorza Środkowego*. Wrocław 1985.
- PSz – E. Rzetelska-Feleszko, J. Duma: *Dawne słowiańskie nazwy miejscowe Pomorza Szczecińskiego*. SOW. Warszawa 1991.
- RospSE – St. Rospond: *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*. Wrocław 1984.
- Schlimpert – G. Schlimpert: *Slawische Personennamen in mittelalterlichen Quellen zur deutschen Geschichte*. Akademie-Verlag, Berlin 1978.
- SNW – *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*. Pod red. K. Rymuta. T. I–X. Kraków 1992–1994.
- SSNO – *Słownik staropolskich nazw osobowych*. T. I–VII. Wrocław.
- SW – J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki: *Słownik języka polskiego*. T. I–VIII. Warszawa 1900–1927.
- Vasmer – M. Vasmer: *Etimologičeskij slovar' russkogo jazyka* (tłumaczenie z niemieckiego *Russisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg 1950–1958). Wyd. II. T. I–IV. Moskwa 1986–1987.

Inne skróty

- biał. – białoruskie
- lit. – litewskie
- n. m. – nazwa miejscowości
- n. os. – nazwa osobowa
- n. ter. – nazwa terenowa
- niem. – niemieckie
- pol. – polskie
- pom. – pomorskie
- ukr. – ukraińskie

Summary

Old Slavonic compound anthroponyms nicknamen type reconstructed from Western Pomerania field names are complementary to those reconstructed from village names in this district. However, their interpretation is difficult and they are not usually an analogy in the contemporary and passed Polish anthroponyms.